

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΕΣΔΔ-ΕΣΤΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Ο διαγωνισμός της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης έχει αποδείξει ότι στα θέματα του 1^{ου} σταδίου δεν αρκεί μονάχα η επίγνωση της αντίστοιχης ύλης αλλά συχνά απαιτείται γνώση των μαθημάτων του 2^{ου} σταδίου όπως η Δημόσια Διοίκηση και δευτερευόντως οι Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις. Τα Πανεπιστημιακά Φροντιστήρια «ΚΟΛΛΙΝΤΖΑ» ξεκινούν άμεσα την προετοιμασία των υποψηφίων και στα μαθήματα του δευτέρου σταδίου συνδέοντας αρμονικά τα γνωστικά τους πεδία με αυτά της πρώτης φάσης προετοιμασίας.

Σύνταξη: Εύα Αυλίδου, Πολ. Επιστήμων

Θέμα: Περιγράψτε τις βασικές αρχές και τα χαρακτηριστικά του νεοφιλελεύθερου μοντέλου (μοντέλο νέας δεξιάς) και του μοντέλου της συμμετοχικής δημοκρατίας (μοντέλο νέας αριστεράς).

ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ Η ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟ / ΝΕΟΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ / ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΔΕΞΙΑΣ

Για τη Νέα Δεξιά (νεοφιλελευθερισμός ή νεοσυντηρητισμός), όλες οι πολιτικές και οικονομικές διαδικασίες δεν αφορούν παρά την ατομική ελευθερία. Έτσι λοιπόν απώτερος σκοπός κάθε είδους πολιτικής και οικονομικής οργάνωσης θα πρέπει να είναι η πραγματοποίηση του laissez faire, της κοινωνίας της ελεύθερης αγοράς. Εδώ η δράση του κράτους περιορίζεται στο

ελάχιστο δυνατό («ελάχιστο κράτος»), σε αυτό που χρειάζεται για την εξασφάλιση της τάξης και της τήρησης του νόμου.

Συνοπτικά, ως κεντρικά αιτήματα της Νέας Δεξιάς ορίζουμε τα ακόλουθα:

- επέκταση της αγοράς σε όσο το δυνατόν περισσότερους τομείς της ζωής
- απογύμνωση του κράτους από κάθε υπερβολική δικαιοδοσία και παρεμβατικότητα
- αποδυνάμωση της δύναμης των ομάδων συμφερόντων όσον αφορά την πίεση που αυτές ασκούν για την εξυπηρέτηση των δικών τους συμφερόντων
- μια ισχυρή (ως προς την εξουσία όχι ως προς τη δράση) κυβέρνηση που είναι σε θέση να επιβάλλει τον νόμο και την τάξη

Από τα τέλη της δεκαετίας του '70 και τις αρχές του '80, οι Θάτσερ και Ρέιγκαν μιλούσαν για «αναδίπλωση του κράτους» χρησιμοποιώντας τα επιχειρήματα τόσο της Νέας Δεξιά όσο και της Θεωρίας της Υπερφορτωμένης Κυβέρνησης.

Στον προβληματισμό που θέτουν η Νέα Δεξιά και οι συγγενείς πολιτικές θεωρίες, αναγνωρίζει κανείς την αντιπαράθεση ανάμεσα στην φιλελεύθερη αρχή της ελευθερίας και στη δημοκρατική αρχή της πολιτικής ισότητας, καθώς και τη μεταξύ τους ευαίσθητη σχέση.

Κύριος εκφραστής του Μοντέλου της Θεσμοθετημένης Δημοκρατίας (ο όρος «legal democracy» προέρχεται από τον D. Held) είναι ο κύριος εκπρόσωπος του νεοφιλελευθερισμού ή της Νέας Δεξιάς, Fr. Hayek. Ο ιδρυτής της λεγόμενης Αυστριακής Σχολής του νεοφιλελευθερισμού θεωρεί ότι η δημοκρατία δεν είναι ούτε αλάνθαστη ούτε και δεδομένη. Στις μαζικές δημοκρατίες ελλοχεύουν δύο κίνδυνοι:

- α) η δυνατότητα που έχει η πλειοψηφία να επιβάλλει τη δική της εξουσία,
- β) η δυνατότητα που υπάρχει η εξουσία της πλειοψηφίας να αντικατασταθεί από την εξουσία των ίδιων των φορέων της.

Έτσι, η δημοκρατία δεν πρέπει να είναι αυτοσκοπός αλλά το μέσον για τη διασφάλιση της ελευθερίας.

Ο μόνος τρόπος για να παρεμποδιστεί η καταπιεστική εξουσία είναι να γίνεται σαφής διάκριση ανάμεσα στα «όρια» της εξουσίας και στις «πηγές» της εξουσίας. Και αυτό μόνον η ύπαρξη γενικών κανόνων και νόμων μπορεί να το κάνει.

• **Βασικές αρχές της Νομικά Θεσμοθετημένης Δημοκρατίας (βλ. Held)**

Η Αρχή της Πλειοψηφίας είναι ένας αποτελεσματικός και επιθυμητός τρόπος για την προστασία των ατόμων από τις αυθαιρεσίες της κυβέρνησης και, συνεπώς, για την προστασία της ελευθερίας.

Αλλά για να λειτουργεί σωστά και δίκαια και να εξυπηρετεί την ατομική ελευθερία και πρωτοβουλία, η εξουσία της πλειοψηφίας πρέπει να περιορίζεται από την κυριαρχία του νόμου.

• **Βασικά χαρακτηριστικά της Νομικά Θεσμοθετημένης Δημοκρατίας**

- Συνταγματικό κράτος (αγγλοαμερικάνικη πολιτική παράδοση / διάκριση εξουσιών)
- Κυριαρχία του Νόμου
- Ελάχιστη κρατική παρέμβαση στην κοινωνία των πολιτών και στην ιδιωτική ζωή
- Κοινωνία της ελεύθερης αγοράς

ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ / ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Όπως η Νέα Δεξιά, έτσι και η Νέα Αριστερά δεν ταυτίζεται με ένα μόνο ρεύμα σκέψης αλλά με μια ποικιλία απόψεων για την πολιτική, την οικονομία, την κοινωνία, τη σχέση κράτους-κοινωνίας κλπ. Η Νέα Αριστερά είναι η συνισταμένη σοσιαλιστικών ρευμάτων, του γυναικείου ζητήματος, του οικολογικού προβληματισμού, του κινήματος της ειρήνης κ.ά. που εμφανίστηκαν και δραστηριοποιήθηκαν στα τέλη της δεκαετίας του '60 και στις αρχές του '70. Μεταξύ άλλων, η Νέα Αριστερά αναγνωρίζει τις θεμελιακές δυσκολίες που υπάρχουν στον ορθόδοξο μαρξισμό και επιδιώκει να σταθεί πάνω από την άκαμπτη αντιπαράθεση μαρξισμού και φιλελευθερισμού.

Με την Νέα Αριστερά επαναδιατυπώθηκαν οι αριστερές αντιλήψεις για τη δημοκρατία και την ελευθερία μέσω του Μοντέλου της Συμμετοχικής Δημοκρατίας (participatory or associative democracy). Βασικοί εκπρόσωποι του μοντέλου αυτού είναι οι Claus Offe, Juergen Habermas, Carole Pateman, C. B. Macpherson και Νίκος Πουλαντζάς. Πρέπει, επίσης, να αναφερθεί και ο Πολ Χιρστ που επανεισήγαγε το θέμα κατά τη δεκαετία του '90 χρησιμοποιώντας τον όρο «τρίτος δρόμος».

Το Μοντέλο της Συμμετοχικής Δημοκρατίας αποτελεί τη βασική εναλλακτική πρόταση της αριστεράς απέναντι στο Μοντέλο της Νομικά Θεσμοθετημένης Δημοκρατίας της Νέας Δεξιάς. Επίδραση στην αντιμετώπιση της δημοκρατίας από τη Νέα Αριστερά άσκησε ο Ρουσσώ, ο αναρχισμός, αλλά και ο πλουραλισμός και ο μαρξισμός.

Η Συμμετοχική Κοινωνία είναι **μια κοινωνία ανοιχτή**, δεκτική στον πειραματισμό με καινούργιες μορφές πολιτικής οργάνωσης.

Οι θεωρητικοί της Συμμετοχικής Δημοκρατίας προβάλλουν **το δικαίωμα στην αυτοανάπτυξη** που έχουν εξίσου όλοι οι άνθρωποι. Συγχρόνως όμως καταγγέλλουν **την αντίφαση ανάμεσα στην ελευθερία και στην ισότητα που διακρίνεται στις σύγχρονες φιλελεύθερες δημοκρατίες**, υποστηρίζοντας ότι τελικά τα άτομα δεν είναι ελεύθερα και ίσα λόγω των ταξικών, φυλετικών κ.ά. διαφορών. Συνεπώς, ένας μεγάλος αριθμός ατόμων αποκλείεται από το να συμμετέχει στην πολιτική ζωή.

Εδώ κεντρικό ρόλο παίζει η **επικοινωνία, η επαρκής ενημέρωση και η συνακόλουθη πρόκληση του ενδιαφέροντος των πολιτών** για τα πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά θέματα που τον αφορούν άμεσα. Είναι χαρακτηριστική η διατύπωση του Π. Χιρστ για διακυβέρνηση μέσω διαλόγου και σύμπραξης και όχι μέσω προσταγών και «νομιμοποιημένης βίας» (Βέμπερ) ή μέσω ταύτισης της πολιτικής με την αγορά (Νομικά Θεσμοθετημένη Θεωρία ή Οικονομική Θεωρία της Δημοκρατίας) ή μέσω διαπραγματεύσεων (Διαπραγματευτική Κορπορατιστική Δημοκρατία).

Άμεσο είναι, ακόμη, **το αίτημα για ανακατανομή του υλικού πλούτου** και την υλοποίηση της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Επίσης, το Μοντέλο της Συμμετοχικής Δημοκρατίας **θεωρεί λανθασμένο τον φιλελεύθερο διαχωρισμό του κράτους από την κοινωνία**, αφού εκ των πραγμάτων το κράτος εμπλέκεται στη διατήρηση και αναπαραγωγή των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων. Έτσι,

λοιπόν, το ιδιωτικό δεν μπορεί παρά να εμπλέκεται με το δημόσιο και αντιστρόφως. Πολύ περισσότερο μάλιστα, σύμφωνα με το Μοντέλο της Συμμετοχικής Δημοκρατίας, ζητούμενο είναι η υποκατάσταση δημόσιων δραστηριοτήτων από ιδιωτικούς και κοινοτικούς εθελοντικούς οργανισμούς.

Χωρίς να υποστηρίζουν ότι οι Θεσμοί της Άμεσης Δημοκρατίας μπορούν να επεκταθούν σε κάθε πτυχή της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής και να εκτοπίσουν τους Θεσμούς της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας, οι βασικοί εκπρόσωποι του Συμμετοχικού Μοντέλου μιλούν για τη σημασία που έχει η **συμμετοχή των πολιτών στη λήψη αποφάσεων** για θέματα που αφορούν άμεσα τους ίδιους, αφού κάτι τέτοιο αυξάνει την αποτελεσματικότητα του πολιτικού συστήματος. Για το θέμα αυτό θα πρέπει να πειστούν και οι ίδιοι οι πολίτες. Όσο το δικαίωμα του αυτοκαθορισμού περιορίζεται στον κυβερνητικό χώρο, τότε η δημοκρατική συμμετοχή παραμένει περιορισμένη στην περιοδική ψήφο στα πλαίσια των εθνικών εκλογών (Μοντέλο του Ανταγωνιστικού Ελιτισμού). Συνεπώς, **ενώ για τους Βέμπερ και Σουμπέτερ ο πολιτικός ηγέτης και οι πολιτικές ελίτ είναι η εγγύηση για την σταθερότητα και την αποτελεσματικότητα του πολιτικού συστήματος, στη Θεωρία της Συμμετοχικής Δημοκρατίας η εγγύηση αυτή εξασφαλίζεται μόνο μέσα από τη διεύρυνση και την εμπάθυνση της δημοκρατικής διαδικασίας.**

- **Βασικές αρχές του Συμμετοχικού Μοντέλου της Δημοκρατίας**

Το ισότιμο δικαίωμα στην αυτοανάπτυξη μπορεί να επιτευχθεί μόνο σε μια «συμμετοχική κοινωνία» η οποία δημιουργεί μια αίσθηση πολιτικής αποτελεσματικότητας, καλλιεργεί το ενδιαφέρον για τα συλλογικά προβλήματα και συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός ενημερωμένου πολίτη, με μόνιμο ενδιαφέρον για τη διαδικασία της κυβέρνησης.

- **Βασικά χαρακτηριστικά του Συμμετοχικού Μοντέλου της Δημοκρατίας**

- Άμεση συμμετοχή των πολιτών στην ρύθμιση των βασικών θεσμών της κοινωνίας, περιλαμβανομένων και των ζητημάτων που αφορούν το χώρο της εργασίας και της κατοικίας.
- Αναδιοργάνωση του κομματικού συστήματος: τα κομματικά στελέχη θα λογοδοτούν άμεσα στα απλά μέλη («συμμετοχικά κόμματα»)

- Διατήρηση ενός ανοιχτού θεσμικού συστήματος που θα διασφαλίζει την δυνατότητα πειραματισμού στις πολιτικές μορφές.

- Άμεση βελτίωση των συνθηκών ζωής πολλών κοινωνικών ομάδων μέσω της ανακατανομής των υλικών πόρων

- Ελαχιστοποίηση / εξάλειψη της δημόσιας και ιδιωτικής γραφειοκρατικής εξουσίας που δεν λογοδοτεί στον λαό

- Ανοιχτό σύστημα πληροφόρησης που θα διασφαλίζει τις αποφάσεις οι οποίες έχουν ληφθεί κατόπιν ενημέρωσης.

- Επανεξέταση του συστήματος παιδικής μέριμνας, ώστε οι γυναίκες να έχουν ίσες ευκαιρίες συμμετοχής με τους άντρες.